

T.C.
KALKINMA BAKANLIĞI
Özel Kalem Müdürlüğü

31204
GK-23

-9 NISAN 2014

Sayı : 43728771-610.00- 1532
Konu : 7/31204 Esas Sayılı Yazılı Soru Önergesi

ÇOK İVEDİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi: TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının 08.10.2013 tarihli ve 43452547-120.00-144806 sayılı yazısı.

İlgi yazıyla, İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Sezgin TANRIKULU'nun tarafıma tevcih ettiği 7/31204 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevaplandırılması talep edilmektedir.

Söz konusu yazılı soru önergesiyle ilgili cevabımız ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Cevdet YILMAZ
Bakan

EKLER :

1- Soru önergesine ilişkin cevaplar
(7 sayfa)

Adres: Necatibey Cad. No:110/A-06100 Yüce-tepe-ANKARA

Telefon: +90 (312) 294 50 00 - 294 50 95 - 294 50 97

Faks: +90 (312) 294 69 77

Elektronik Ağ: <http://www.kalkinma.gov.tr>

sozdemir@kalkinma.gov.tr

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

Evrak teyidi <https://kbeb.kalkinma.gov.tr/Sorgu> adresinden 9DD6-GVRD-8Z5G kodu ile yapılabilir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU 7/31204 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİYLE İLGİLİ CEVAPLAR

Soru 1: Kalkınma ajanslarının kurulduğu yıldan 2012 yılı sonuna kadar yapılan harcamalar tutarı ne kadardır?

Cevap 1: Kalkınma ajansları 2008-2012 döneminde toplam 1,02 milyar TL harcama yapmıştır. Harcamalara avans olarak yapılan ödemeler dahil edilmemiştir. (Bkz. Tablo-1)

Soru 2: Bu harcamanın yüzde kaçını personel harcamasıdır?

Cevap 2: Kalkınma ajansları 2008-2012 döneminde yaklaşık 206 milyon TL personel harcaması yapmıştır. Personel harcamaları toplam harcamaların %20'sine karşılık gelmektedir. (Bkz. Tablo-1)

Soru 3: Bu harcamanın yüzde kaçını genel gider harcamalarından oluşmaktadır?

Cevap 3: Kalkınma ajansları 2008-2012 döneminde toplam 415,6 milyon TL genel hizmetler ödemesi yapmıştır. Genel hizmetlere ilişkin giderler toplam giderlerin %41'ine karşılık gelmektedir. (Bkz. Tablo-1)

Soru 4: 2012 yılsonu itibarıyla personel sayısı kaçtır?

Cevap 4: 2012 yılsonu itibarıyla kalkınma ajansları personel sayısı 994 olup, bunların 22'si Genel Sekreter, 972'si uzman, iç denetçi, hukuk müşaviri ve destek personelinden oluşmaktadır.

Tablo – 1 Kalkınma Ajansları 2008-2012 Dönemi Konsolide Giderleri (TL)

GENEL HİZMETLER TOPLAM	PROJE VE FAALİYET DESTEKLEME GİDERLERİ	GENEL TOPLAM	Personel Giderleri
415.612.571	607.978.084	1.023.590.656	205.964.061

Soru 5: Ajansların amaç maddelerinde yer alan, kaynakların yerinde ve etkin kullanımının sağlanması, yerel potansiyelin harekete geçirilmesi, sürdürülebilirliğin sağlanması, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması amaçları gerçekleştirilmiş midir? Gerçekleştirildiyse bunlar nasıl ölçülmüştür? Bu konuda sayısal veri var mıdır? Gerçekleştirilmediyse gerçekleştirilmesi için yapılan çalışmalar var mı?

Cevap 5: Yeni ve özgün kurumlar olan kalkınma ajansları, düzenli mali kaynaklara sahip, yerel potansiyeli harekete geçirecek, karar alma süreçlerinin yerelden belirlendiği teknik kapasitesi yüksek bölgesel kalkınma kurumlarıdır. Ajansların kuruluşlarından bu yana yerel kalkınma ve bölgeler arası farklılıkların azaltılmasına yönelik yürüttükleri çalışmalar aşağıda özetlenmektedir.

- Ajanslar, bölgelerin öncelik ve hedeflerinin, koordinasyonu Kalkınma Bakanlığı tarafından yürütülen 10. Kalkınma Planı çalışmalarına yansıtılmasında aktif rol almıştır. Bu çalışmaların yanı sıra Kalkınma Bakanlığı ile ajanslar arasında Kalkınma Planı, Orta Vadeli Programlar ile Yıllık Programlarda bölgesel gelişme ile ilgili belirlenen hedeflerin yerine getirilmesini sağlamak ve kalkınma ajanslarının kurumsal kapasitelerini geliştirmek temel amaçları çerçevesinde farklı alanlarda ortak faaliyetler yürütülmektedir.

- 3194 sayılı İmar Kanununun 8'inci maddesinde belirtildiği üzere bölge planlarının hazırlanması ve hazırlattırılması görevi Kalkınma Bakanlığı'na verilmiştir. Bu doğrultuda, Bakanlığın yönlendirmeleri ve katkılarıyla bölgesel düzeyde sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetler ile altyapıların dağılımını belirleyen ve çevre düzeni planı ile imar planı çalışmalarına stratejik çerçeve oluşturacak olan bölge planları, kalkınma ajansları tarafından ilgili tarafların katılımı ve katkısı ile hazırlanmaktadır. Türkiye'nin 25 Düzey 2 Bölgesinin (TR83 bölgesi için Yeşilirmak Havza Gelişim Planı daha önce hazırlanmıştır.) tamamında ilk kez bölge planları hazırlanmıştır. Söz konusu bölge planlarına <http://www.kalkinma.gov.tr/bolgesel.portal> internet adresinden erişilebilmektedir.
- Kalkınma ajansları bölge planlarında öne çıkan hususlar doğrultusunda bölgelerin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik projelere, organizasyonlara ve araştırmalara destek sağlamaktadır. Bu doğrultuda, ajanslar mali ve teknik destek olmak üzere iki alanda destek vermektedir. Mali destekler; doğrudan finansman, doğrudan faaliyet ve güdümlü proje destekleri ile faiz ve faizsiz kredi desteğinden oluşmaktadır. Teknik destek programları kapsamında ise proje hazırlama, iş planı ve yöntemleri, beşeri kaynak yönetimi, girişimcilik, fizibilite hazırlama, tarımsal üretim ve ürün zararlıları ile mücadele, markalaşma ve patent, kişisel gelişim ve iletişim becerilerini geliştirme eğitimleri, kurumsal kimlik ve kapasite geliştirme, proje döngüsü yönetimi, toplam kalite, hayvan ıslahı, kamu ihale, ihracat, arıcılık, sürdürülebilir turizm ve KOBİ'lere yönelik devlet destekleri gibi değişik sektör ve konularda uzmanlık eğitimleri düzenlenmiş ve çalışmalara katkı sağlanmıştır. Ajans desteklerine ilişkin sayısal bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

TABLO 1 :- Kalkınma Ajanslarına İlişkin Bilgiler

Destek Programı Türü	Yıl	Ajans Desteği (Milyon TL)	Eşfinansman Dahil Toplam (Milyon TL)	Başvuru Sayısı	Desteklenen Proje Sayısı
Proje Teklif Çağrısı	2008-2012 ⁽¹⁾	1.572	2.806	27.202	5.823
	2013 Aralık ⁽²⁾	34	-	231	-
Doğrudan Faaliyet Desteği	2008-2013	42,3	47,2	3.106	908
Teknik Destek	2008-2013	16	16	4.798	2.557
Genel Toplam⁽³⁾		1.664,3	1.869,2	35.337	9.288

(1) 2012 yılı içerisinde ilan edilen 2013 yılı proje teklif çağrılarını kapsamaktadır.

(2) İki kalkınma ajansı tarafından ilan edilen tutarlar olup süreç devam etmektedir.

(3) Ajans desteği, sözleşme imzalanıp taahhüt edilen destek tutarlarını da içermektedir.

- Kalkınma ajansları bölge illerinde kurulan yatırım destek ofisleri (YDO) kanalıyla bölgelerine yatırımcı çekmek için bölge planı uyarınca bölgedeki yatırım fırsatları konusunda araştırma yapmak, fizibilite raporları ve veri dokümanları hazırlamak, yatırım destek danışmanlığı hizmeti vermek, yatırım turları düzenlemek, yurtiçi ve yurtdışı fuar ve organizasyonlara katılmak yoluyla yatırımcılarla görüşmeler yapmak ve bölgelerindeki potansiyel yatırım alanları hakkında bilgilendirmede bulunmak, yerli-yabancı şirketler arasında yatırım işbirliği bağlantıları kurmak, girişimci ve yatırımcılara yönelik olarak devletin verdiği teşvik ve destekler hakkında gerekli

bilgileri içeren rehberler üretmek, girişimci adaylarına yönelik eğitim programları düzenlemek gibi faaliyetleri yürütmektedir.

- Ajanslarca verilen eğitimler sonucu projecilik kültürünün gelişmesi, teknik destekler ile yerel düzeyde kurumsal kapasite geliştirilmesi, sosyal destekler ile yerel sosyal problemlerin çözümüne katkı sağlanması (kadın, çocuk, engelli, yaşlı vb.), yatırım destek ofisleri aracılığıyla sunulan yatırım destek ve tanıtım faaliyetleri ve işbirlikleri gibi uygulamalar yer almaktadır.
- Kalkınma ajansları bölgelerin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik tematik/sektörel çalışmalar yapmakta; ülke raporları hazırlamakta, projeler yürütmektedirler. Bu şekilde ajanslar, bölgesel analiz kapasitesinin artmasına katkı sağlamaktadır.

Soru 6: Bu amaçlardan, “sürdürülebilirliğin sağlanması” tam olarak neyi ifade etmektedir? Bu amaçla hangi somut projeler uygulanmıştır?

Cevap 6: Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modeli olan “sürdürülebilir gelişme”, 20. yüzyıl sonlarına doğru dünya gündemine girmiş ve 1990’lı yıllarda imzalanan uluslararası antlaşmalarla küresel bir uygulama planı haline gelmiştir. Sürdürülebilir gelişme anlayışı, ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişme hedeflerinde ortak paydayı “sürdürülebilirlik” olarak belirlemektedir. Geleceği de sahiplenen bu ortak hedef, herkesin temel ihtiyaçları ile daha iyi bir hayata ilişkin beklentilerinin karşılanmasına imkân vermeye yöneliktir. Sürdürülebilir gelişme kavramı; ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla çok geniş bir olgudur. Ekonomik anlamda sürdürülebilirlik, tam ve yüksek kalitede istihdam sunabilen, refah düzeyi yüksek, sınırlı kaynakları etkin ve eko-verimli bir şekilde kullanan, yenilikçi bir ekonomik sisteme işaret etmektedir. Sosyal anlamda sürdürülebilirlik vatandaşlar için eşit fırsatlar sunan ve geçmişten gelen fırsat eşitsizliklerini azaltmayı amaçlayan, sosyal adalet ve sosyal içermeyi sağlayan bir sosyal gelişme anlayışıdır. Çevresel sürdürülebilirlik kavramı ise dünyanın doğal kaynak kısıtlarını gözeterek yenilenebilir kaynakları daha fazla kullanan, biyolojik çeşitlilik ve çevre kalitesini koruyarak gelişmenin sağlanmasını amaçlayan bir olgudur. Kalkınma ajansları tarafından sağlanan tüm mali ve teknik destekler bölgelerinin sürdürülebilir gelişmesine katkı sağlamaktadır. Kurulduğu günden bu yana kalkınma ajansları, proje teklif çağrısı mekanizmasıyla yaklaşık 5.800 projeye destek sağlamış, eş-finansman dâhil 2,5 milyar TL’yi aşan bir kaynağı harekete geçirmiştir. Sağlanan ilave istihdam yaklaşık 13 bin kişiyi bulmuştur. Doğrudan Faaliyet Desteği kapsamında, yaklaşık 1.000 proje eş-finansman dâhil 56 milyon TL’lik kaynakla desteklenmiştir. Teknik Destek Programlarıyla da 2.828 kurum ve kuruluşa destek sağlanmış, 100 binin üzerinde kişi eğitim faaliyetlerine katılım sağlamıştır. Kalkınma ajansları tarafından yürütülen mali ve teknik destek programlarına ilişkin detaylı veri ve bilgilere, Kalkınma Bakanlığı tarafından yıllık olarak hazırlanan ilgili yılın “Kalkınma Ajansları Faaliyet Raporu” ndan erişmek mümkündür.

Soru 7: Kaynakların yerinde ve etkin kullanımının sağlanması amacıyla, projeler için verilen paraların, projenin uygulandığı yerleşim yerinde harcandığı nasıl tespit edilmektedir?

Cevap 7: Kalkınma ajanslarında yerine getirilmesi zorunlu faaliyetlerden birisi izleme ve değerlendirme faaliyetleridir. Ajanslar bünyesinde kurulu izleme ve değerlendirme birimleri mevzuat uyarınca izleme ziyaretleri ile projenin, ajans ile imzalanan sözleşmeye uygun olarak

yürütülüp yürütülmediğini kontrol etmekte, sözleşmeye aykırılık teşkil eden bir durum ile karşılaşılması durumunda sözleşmenin feshine kadar giden yaptırımlar uygulanmaktadır.

Soru 8: Kalkınma Ajanslarının Mevcut Sorunları Nelerdir?

Soru 9: Kalkınma ajansları için etkili bir değerlendirme çalışması yapılmış mıdır?

Cevap 8-9: Kalkınma ajansları en çok 5 yılda Bakanlığımız koordinasyonunda mali yönetim yeterliği denetiminden geçmektedir. Bu kapsamda ajanslar;

- Kurumsal kapasite ve organizasyonel yapı,
- Veri akış ve raporlama sistemi,
- İç kontrol ve değerlendirmesi yapabilme kapasitesi,
- Sözleşme yapabilme ve ödeme süreçleri,
- Bilgi teknolojileri kullanımı,
- Muhasebe ve izleme-değerlendirme sisteminin etkin kullanımı,

konularında değerlendirilmektedir. 26 Kalkınma ajansının tamamı mali yönetim yeterliği denetiminden geçmiştir.

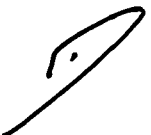
Mali yönetim yeterliği denetiminin yanında, Kalkınma ajansları her yıl iç ve dış denetimden geçmektedir. İç denetim ajansın çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılır. İç denetçiler yıllık denetim raporunu Kalkınma Kurulu ve Yönetim Kuruluna sunmaktadır. Dış denetim kapsamında ajansın faaliyetleri, hesapları, işlemleri, performansı, yönetim ve kontrol süreç ve yapıları ile risk yönetimi incelenmektedir.

Ayrıca, 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile Kalkınma ajansları Sayıştay denetimine tabi olmuşlardır. Sayıştay Başkanlığının yıllık programları dahilinde Kalkınma ajansları denetimden geçmektedir.

5449 sayılı Kanun ile bölgesel kalkınma konusunda önemli görevler üstlenmiş olan Kalkınma ajanslarının faaliyetlerini daha etkin yürütebilmelerine yönelik mevzuat çalışmaları dahil her türlü çalışma Bakanlığımızca yapılmaktadır.

Soru 10: 2011 yılında açıklanan illerin sosyoekonomik gelişmişlik seviyesine bakıldığında, sıralamanın sonlarında yer alan illerin çoğunun 2003 yılındaki sıralamaya göre değişmediği anlaşılmaktadır. Bu farklılıkların azaltılmasında kalkınma ajanslarının bir etkisi olmuş mudur? Etkisi olduysa, bu etki neden istatistiklere yansımamıştır?

Cevap 10: SEGE-2011 çalışmasında son 10 sırada yer alan illerden 9'u SEGE-2003 çalışmasında da en az gelişmiş 10 il içerisinde yer almaktadır. Ancak, burada göz önüne alınması gereken husus şudur; SEGE çalışmalarında 81 ilin birbirleriyle mukayeseli şekilde sıralaması yapılmaktadır. Bu nedenle, illerin görece performansları sıralamalarını belirlemektedir. Her iki çalışma sonuçlarına göre bazı illerin son sıralarda yer alması bu illerde herhangi bir gelişmenin olmadığı şeklinde yorumlanmamalıdır. Her ili kendi geçmiş dönem performansına ve ülke ortalamalarına göre değerlendirmek daha uygun bir karşılaştırma olacaktır. Örneğin, SEGE-2011 çalışmasında en az gelişmiş 10 il içerisinde bulunan Van, Muş, Bitlis ve Hakkâri illerinin oluşturduğu TRB2 Düzey 2 bölgesi, 26 bölge arasında en az gelişmiş bölge konumundadır. TRB2 Bölgesinin 2004-2011

dönemi kişi başına düşen Gayri Safi Katma Değer (GSKD) rakamları incelendiğinde, 2004 yılında 1.877 dolar olan rakam 2011 yılında 3.515 dolara çıkmıştır. Bu miktarlar, 2004 yılında ülke ortalamasının yüzde 37'si düzeyine, 2011 yılında ise yüzde 38'i seviyesine karşılık gelmektedir. Yani bölgenin kişi başına düşen katma değer miktarı ülke ortalamasından daha yüksek bir hızla artış göstermiştir. 2002 yılında yalnızca 7 milyon dolar ihracat yapan Şanlıurfa 2012 yılında 110 milyon dolar ihracat gerçekleştirmiştir. Muş'ta okuryazar nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı 2000 yılında yüzde 70 iken 2012 yılında yüzde 90'a çıkmıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan illerin tamamında bu 12 yıllık dönemde okuryazarlık oranında büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu gelişmenin sağlanmasına kalkınma ajansları da katkı sağlamıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kurulmuş bulunan 7 kalkınma ajansı, kurulduğu günden bu yana Proje Teklif Çağrısı yoluyla yaklaşık 1.400 projeye eş-finansman dâhil 635 milyon TL'lik destek sağlamıştır. KOBİ projeleri kapsamında sağlanan ilave istihdam 6.600'ü aşmıştır. Doğrudan Faaliyet Desteği kapsamında 301 proje desteklenmiş, ajansın teknik desteklerinden 690 kurum ve kuruluş, yaklaşık 20 bin kişi yararlanmıştır.

Soru 11: Kalkınma ajansları dışında Kalkınma Bakanlığı'nın desteklediği somut projeler veya bölgesel kalkınma için yaptığı çalışmalar var mıdır? Varsa bunlar hangileridir?

Cevap 11: (a)Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı Türkiye'deki planlama pratiği içinde ilk defa uygulanan somut bir araçtır. Programın hedef alanları nispeten geri kalmış ve sürekli göç veren bölgelerdeki metropolleşme eğilimi taşıyan kentsel merkezlerdir. Toplam on iki il (Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Gaziantep, Kayseri, Konya, Malatya, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Trabzon ve Van) 2007 Yılı Programında cazibe merkezi olarak belirlenmiştir.

Programın pilot uygulaması 2008 yılında Diyarbakır'da başlatılmış, Diyarbakır'a bu güne kadar toplam 68,65 milyon TL aktarılmıştır. Ayrıca, 2010 yılında Erzurum, Şanlıurfa ve Van illerine de yaygınlaştırılan program kapsamında; 2010 ve 2011 yıllarında Erzurum iline 36,45 milyon TL, Şanlıurfa iline 45,95 milyon TL ve Van iline 38,49 milyon TL kaynak aktarılmıştır. Programın 2012 yılı bütçesi 80 milyon TL, 2013 yılı bütçesi 84 milyon TL'dir. 2013 yılında Gaziantep ili de programa dahil olmuştur.

(b)Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek bu yörede yaşayan insanların gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgelerarası farklılıkları gidermeyi ve ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Projenin uygulandığı ve 9 ilin (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak) yer aldığı GAP Bölgesi, alan ve nüfus açısından ülkemizin yaklaşık % 10'luk bölümüne tekabül etmektedir. GAP kapsamında 22 baraj ve 19 hidroelektrik santrali ile sulama şebekelerinin yapımı öngörülmüştür. GAP'ın tamamlanmasıyla 1,82 milyon hektar alan sulamaya açılacak, yılda 27 milyar kilovat-saat hidroelektrik enerji üretimi ile ülke enerji ihtiyacının büyük bir bölümü karşılanacaktır. Tarım, sanayi, enerji, ulaştırma, eğitim, sağlık, kırsal ve kentsel altyapı yatırımları ile bölgenin ekonomik ve sosyal göstergeleri ülke ortalamasına getirilecek, bölgede toplam 3,8 milyon kişiye istihdam olanağı sağlanacak, bölge halkının yaşam kalitesi ve refah düzeyi yükseltilecektir.

(c)2011 yılında 642 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile görece az gelişmiş veya terör ve kalkınma gibi yapısal sorunları bulunan yörelerde kalkınmayı hızlandırmak için GAP Bölge Kalkınma İdaresine benzer nitelikte Doğu Anadolu Projesi (DAP), Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) ve Konya Ovası Projesi (KOP) Bölge Kalkınma İdareleri kurulmuştur. Doğu Anadolu Projesi (DAP) Ağrı, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Gümüşhane, Hakkâri, Kars,

Malatya, Muş, Tunceli, Van, Ardahan, Bayburt ve Iğdır olmak üzere 16 ili içeren kapsamlı bir bölgesel kalkınma planıdır. DAP'ın hazırlık çalışmaları 1998 yılında başlatılmış ve 2000 yılı sonunda tamamlanmıştır. DAP temel olarak bölgenin iç potansiyelini harekete geçirerek bölgenin kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Plan kapsamında belirlenen ekonomik, sosyal, çevresel ve mekânsal hedefler ile bölgede;

- ✓ Kişi başına gelir ve istihdam artırılabilecek,
- ✓ Kalkınmayı hızlandıracak faaliyetler yaygınlaştırılacak,
- ✓ Çevre korunarak ve iyileştirilerek, kalkınma sürdürülebilir kılınacak,
- ✓ Potansiyel alt bölge merkezleri birer sanayi ve hizmet merkezi olarak geliştirilecek ve batıya göçün önünde bir filtre oluşturulacaktır.

(d)Konya Ovası Projesi (KOP) Konya Ovasında sürdürülebilir tarımsal kalkınmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda su kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması ve giderek gelir ve istihdam olanaklarının artırılması suretiyle gerek geniş anlamda ekonomik kalkınmayı desteklemek gerekse doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı azaltmak amaçlanmaktadır. Konya Ovası Projeleri çerçevesinde birtakım projeler münferit olarak yürütülmüş olmakla beraber bu projeler KOP adı altında bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaya 2009 yılında başlanmıştır. Sulamaya yönelik olarak yatırım programında yer alan KOP projelerinin 2016 yılında tamamlanmaları beklenmektedir.

(e)Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP) Karadeniz Bölgesi'nin doğu bölümünde yer alan Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon illerini kapsamakta ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nin potansiyelini harekete geçirerek, sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek ve bölge ile ülkenin diğer bölümleri arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla taşımaktadır. Bölgesel kalkınma amaçları sosyal, ekonomik ve çevre konularında gözlenen olumsuzlukları giderecek şekilde ifade edilmiştir. Bunlar:

- ✓ Bölgenin ekonomik yapısını güçlendirerek ortalama gelir düzeyini yükseltmek ve bölge içi gelir dağılımını iyileştirmek;
- ✓ Bölgenin sosyal gelişmesini ve dayanışmayı sağlayarak bölge içi bütünleşmeyi sağlamak;
- ✓ Bölgenin doğal kaynaklarını ve çevre kapasitesini koruyarak uzun dönemli sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır.

(f)Sosyal Destek Programı (SODES), dezavantajlı bölgelerin beşeri sermayesini güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmak amacıyla bu bölgelerdeki göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara kısa sürede karşılık vermeyi hedefleyen bir sosyal kalkınma programıdır. 2008 yılında Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) illerinde uygulamaya konulmuş olan programın kapsamı, 2010 yılında Doğu Anadolu Projesi (DAP) illerinin dâhil edilmesiyle 25 ile; 2011 yılında 5 ilin daha uygulamaya dâhil edilmesiyle 30 ile ulaşmıştır. Program istihdam, sosyal içerme, kültür, sanat ve spor olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. İstihdam bileşeni kapsamında istihdam edilebilirliğin artırılması ihtiyaçlara uygun alanlarda nitelikli işgücünün, mesleki bilgi ve birikimin geliştirilmesi, toplumun dezavantajlı kesimlerinin istihdama erişiminin kolaylaştırılması ve kendi işini kurabileceklere destek olunması hedeflenmektedir. Sosyal içerme bileşeni ile yoksulluğun azaltılması, sosyal yardım alan yoksul kesimin kendi geçimini temin edecek duruma getirilmesine destek olunması, yaşlı, özürsüz, kadın ve çocuklar gibi toplumun öncelikli kesimlerinin yaşam standartlarının yükseltilmesi ve bunlara götürülen hizmetlerin kalitesinin artırılması beklenmektedir. Kültür, sanat ve spor bileşeni kapsamındaki projeler ile toplumun ihtiyaç duyduğu kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin geliştirilmesi, özellikle çocukların ve gençlerin bu tür faaliyetlere yönlendirilerek yeteneklerinin

açığa çıkartılması ve kendilerine ve topluma yararlı alışkanlıklar edinmelerine yardımcı olunması hedeflenmektedir.

(g)2005 yılında başlatılan Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesinin (KÖYDES) temel amacı, kırsal kesimde süregelen içme suyu ve yol sorunlarının ortadan kaldırılmasıdır. Kırsal yerleşimlerde içme suyu ve yol gibi temel fiziki altyapı sorunlarının mahalli idareler eliyle çözüme kavuşturulması amacıyla 2005 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından pilot düzeyde uygulamaya başlatılan KÖYDES Projesi İstanbul ve Kocaeli illeri haricindeki 79 ilin köy ve bağlısı yerleşimlerinde uygulanmaktadır. Proje, bahse konu sorunların önemli ölçüde azalmasıyla birlikte, 2010 yılında küçük ölçekli tarımsal altyapı ve 2011 yılında atık su altyapısı yatırımlarını da içerecek şekilde kapsamlı bir kırsal altyapı programına dönüştürülmüştür. Merkezi düzeyde İçişleri Bakanlığının, yerel düzeyde ise valiliklerin ve kaymakamlıkların koordine ettiği Proje için tahsis edilen kaynakların Proje genel amacına uygun şekilde dağılımına, kullandırılmasına, izlenmesine ve denetimine ilişkin esaslar yılı bütçe kanunları gereğince Yüksek Planlama Kurulu kararlarıyla belirlenmektedir.

(h)Belediyelerin acil nitelikli olan ancak finansmanında zorluk yaşanan içme suyu ve kanalizasyon projelerine kaynak sağlanması için Su, Kanalizasyon ve Altyapı Projesi (SUKAP) başlatılmıştır. SUKAP projesi ile beldelerde insan sağlığını doğrudan etkileyen içme suyu kalitesinin artırılması ve yeni su kaynaklarının işletmeye alınmasının sağlanması hedeflenmektedir. SUKAP ile ayrıca ülke genelinde belediyelerin kanalizasyon altyapısı ve atık su arıtma tesisi ihtiyaçları karşılanarak çevreye duyarlı şehir altyapıları oluşturulması amaçlanmaktadır.

